АКТУАЛЬНІСТЬ САМООСВІТИ УЧНІВ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Наталя Шестаковська, вчитель математики комунального закладу «Гайворонський ліцей №2» Гайворонської міської ради Кіровоградської області

Анотація. В даній статті йдеться про актуальність ідеї самоосвіти в сучасній українській школі, на основі досліджень спадщини та практичного досвіду педагога–новатора Арона Борисовича Рєзніка. Розглянуто та проаналізовано основні аспекти самоосвітньої діяльності педагогів й учнів, з´ясовано найбільш ефективні способи застосування самостійної та самоосвітньої роботи в навчально-виховному процесі.

Дати дітям радість праці,
радість успіху у навчанні,
збудити в їхніх серцях
почуття гордості, власної
гідності —це перша заповідь
виховання.
В.О. Сухомлинський

Змінюється час … У нашій професії в XXI столітті сталося багато змін. Ми не уявляємо свого життя без комп'ютера, з'явилися електронні журнали, інтерактивні дошки, електронними стають підручники – і це добре! Звичайно, змінилися і сучасні діти, вони вимагають уваги та поваги до себе.

Та учитель – це незмінно.

І завдання перед учителем залишаються важливі:

- дати глибокі та міцні знання;
- викликати інтерес до навчання, потребу у самостійному пошуку знань;
- сприяти та заохочувати до творчого розвитку кожного учня.

Педагогічна наука у всі часи висловлювалася за педагогічну ідею інтегрування навчально – виховного змісту і способів пізнавальної діяльності, обґрунтовувала її потрібність, виробляла методику її реалізації, вивчала можливі форми використання.

Важливим і актуальним є самоосвітній підхід до навчання у спільній діяльності педагогів й учнів, де на перший план висувається учнівська творчість, вміння самостійно здобувати знання. Педагогічна креативність та неординарність вчителя є запорукою успішного розвитку й здійснення на високому рівні навчально-виховного процесу.

Творчий підхід педагогів- метрів, педагогів –новаторів привів до появи педагогіки співробітництва. Кожен із них являє собою взірець педагогічної творчості, запровадивши нове в систему навчально-виховного процесу.

Маю щасливу можливість навчати дітей саме в тій школі , де працював Арон Борисович Резнік- чудова людина, талановитий та творчий педагог, вчитель від бога.

Для педагогів-сучасників Арон Борисович був наставником, порадником, зразком інтелігентної, високоосвіченої особистості, педагогом дослідником.

Педагоги школи цінували Арона Борисовича за те, що він був взірцем у роботі, власним прикладом навчав колег творчо працювати, сам проявляв ініціативу, підтримував ініціативу кожного вчителя, вивчав і впроваджував досвід педагогів-новаторів, вчителів школи. Завдяки своїм професійним і людським якостям створив сумлінний працьовитий колектив однодумців.

«Він вчив нас працювати з повною віддачою, він вчив вчити дітей так, щоб вони далі хотіли піти вчитися і досягали б майстерності у своїй справі, він вчив жити»,-так згадує про свого вчителя, а потім і наставника Альбіна Григорівна Євченко, учитель хімії Гайворонської школи № 5.

Освітні аспекти, на які особливу увагу звертав відомий педагог , актуальні і в сучасній школі. Основою навчання і виховання на уроках Арона Борисовича було реальне життя, соціум, яке і в прямому, і в переносному значенні "входило на урок". «Знати суспільство, в якому живемо і працюємо, мати власну громадянську позицію, мати гідність. Гідне почуття - я це вмію і зроблю! Шкільне життя не повинно бути тягарем. Робити те, що приносить радість. Розвиватися, здобувати нові знання, бути відкритим і гнучким. Адже, що ми вкладаємо , те і отримаємо.» ,- основні принципи освітньої дільності вчителя-новатора. У формуванні успішної особистості випускника визначне місце займають самонавчання, самоорганізація, самоствердження, формування активної життєвої позиції .

Але ж сьогодні, як ніколи , саме життя ставить перед вчителем завдання використання форм , методів, прийомів і засобів навчання та виховання на основі досягнень сучасної науки і практики.

Як для вчителя математики, невичерпним джерелом ідей, прийомів та форм роботи є система самоосвітньої діяльності учнів, яка була створена Ароном Борисовичем Рєзніком на базі творчої лабораторії Гайворонської школи №5. Адже навчити за 45 хвилин не можливо, щоб мати глибокі та міцні знання потрібно систематично і свідомо працювати, щоб розв´язати задачу треба вибудувати «логічний ланцюжок», а такі вміння це результат постійної і наполегливої праці, міркувань, роздумів , спроб та помилок, які можливі тільки в разі самостійної та самоосвітньої діяльності учнів.

А.Б.Резнік підкреслював, що оволодіння учнями навичками і вміннями самоосвіти потребує дальшого вдосконалення уроку та інших організаційних форм навчання, насамперед шкільної лекції, семінарських, факультативних і лабораторних занять, предметних гуртків, домашніх завдань.

На думку А.Б.Резніка, шлях до самоосвіти розпочинається з уроку. Саме на уроках вчителі привчають учнів до самостійної пізнавальної діяльності. Вчать їх не тільки слухати, але й сприймати, тобто самостійно, активно, творчо і свідомо осмислювати ту чи іншу інформацію. Ефективність різноманітних форм організації навчання повинна визначатися насамперед тим, якою мірою

вони використовуються для розвитку пізнавальної діяльності учнів, прищепленню їм умінь самостійно поповнювати свої знання, займатися самоосвітою. Якщо школяр працює над тим, що не передбачено програмою, то це вже самоосвіта.

В сучасних умовах та можливостях наукового та технічного забезпечення навчально-виховного процесу урізноманітнюються форми самоосвітньої діяльності учнів. Використання комп'ютерних мереж, доступ до інформаційного контенту , спілкування, обмін думками , проведення експериментальних досліджень створюють всі необхідні умови для успішного самоосвітнього процесу.

Вчитель, як диригент, спрямовує діяльність учнів, заохочує до пошуку нових способів і можливостей вирішення проблеми, надає необхідні консультації, але «першою скрипкою» є учень, посилюється його самостійність та ініціативність, уміння самостійно здобувати нові знання з різних джерел, а також застосовувати ті знання та уміння для подальшої самоосвіти та розв'язання різноманітних життєвих практичних проблем . Зростає усвідомлення необхідності постійного підвищення свого інтелектуального рівня, бажання вчитися і знати.

У сучасному світі найбільше цінується гнучкість мислення, креативність, вміння нестандартно вирішувати поставлені задачі, ось на що має бути націлена спільна праця педагогів та школярів , а це можливо саме через посилення самоосвітнього процесу під стимулюючим керівництвом педагога. Звісно, для педагога в сучасних умовах постає актуальна проблема систематичного поповнення знань, постійного підвищення свого інтелектуального рівня, обізнаності у різних сферах діяльності, тобто для вчителя самоосвітня діяльність є необхідною та обов'язковою протягом усього життя.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кравченко Ю.В. Самоосвітня діяльність учнів у педагогічній спадщині А.Б.Резніка / Кравченко Ю.В. //Серія Педагогічні науки. Випуск 122.
2. Калініченко Н.А. Ідеї випередили час /Н. А. Калініченко // Освітянське слово. – 2004. – №5.
3. Рєзнік А.Б. З досвіду організації самоосвіти школярів/ А. Б. Рєзнік // Радянська школа. – 1977.
4. Рєзнік А. Б. Самоосвіта учнів у школі / А.Б. Рєзнік. – К.: Товариство «Знання» УРСР, 1979.
5. Педагогічний пошук. // Педагогіка.-1988.